

Проектът „Развитие на мрежата на Черноморски център за екологична информация и образование и повишаване капацитета на сдружението” се финансира в рамките на Програмата за подкрепа на НПО в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2009-2014 г. www.ngogrants.bg

Отпадъци в морската среда

Екологично предизвикателство

Твърдите отпадъци в морето и по крайбрежието са много сериозен екологичен проблем. Генерирането им е свързано с неустойчивите консуматорски навици и поведение на хората. Все повече твърди отпадъци, предимно от наземни източници, попадат в моретата и океаните, като се превръщат в истински глобален проблем. Пластмасата е с най-голям дял сред тях, макар количествата и видовете да варират според региона. Проблемът стои изключително сериозно за всички европейски морета.

По предварителни данни около половината от отпадъците са пластмасови опаковки – бутилки и торбички. Други често срещани видове са санитарни отпадъци, отпадъци от пушене и от риболовни дейности. В Балтийско, Черно и Средиземно море отпадъците постъпват в морската среда най-често от сушата, но морските дейности също имат своя принос. Морските отпадъци оказват негативно екологично и социо-икономическо въздействие.

Те причиняват нараняване и смърт на много морски животни и птици, предимно след заплитане и задушаване, но и след поглъщане на отпадъци, откривани в стомасите на бозайници и птици. Пластмасите разнасят потенциално опасни химически вещества и инвазивни видове, а освен това оказват отрицателно въздействие на риболова и туризма, като намаляват естетическите и рекреативни качества на плажовете.

Видими и невидими проблеми

Отпадъците по крайбрежието са много видим проблем, който е ясен за обществото, но тези в морската среда не са толкова видими и са слабо познати. За предотвратяването и намаляването им слабо се използва обществената ангажираност и ресурса на образователните институции, учители екоактивисти и НПО от крайбрежието, както и използване на формите на т.нар. ситизън сайънс, събиране на данни за мониторинг и включването им в базата данни на Европейската агенция за околна среда.

Отпадъците в морската среда са голяма заплаха за морската среда и хората. Знаете ли защо?

Ето някои факти в отговор на този въпрос:

- Знаете ли колко време отнема разграждането на твърдите отпадъци в океана?
  - » Хартиени билетчета от автобус и паркинг: 2 – 4 седмици.
  - » Кори от портокали и банани – до 2 години.

- » Угарки от цигари: 1 - 5 години.
  - » Найлонови торбички: 10 - 20 години
  - » Чаши от стиропор и метални кенчета: 50 години
  - » Алюминиеви кенчета: най-малко 80 години.
  - » Пластмасови бутилки: 450 години.
  - » Рибарска мрежа от тънко влакно: най- малко 600 години (много по-дълго за тежки мрежи).
  - » Стъклени бутилки : 1 милион години.
- Всяка година в световен мащаб морските отпадъци стават причина за гибелта на един милион морски птици.
  - Всяка година заради пластмасовите отпадъци в морските води загиват над 100 000 костенурки и морски бозайници като делфини, китове и тюлени.
  - Най-често срещаните и наблюдаваните предмети в морето са от пластмаса, като на всеки квадратен километър от Световния океан се падат около 18 000 плаващи парчета от пластмаса!
  - Всяка година в световните океани и морета попадат отломки с тегло около шест милиона тона!
  - Повече от 260 животински вида по цял свят са доказано засегнати от заплитане и поглъщане на рибарска корда, мрежи за риболов, въжета и друго излязло от употреба оборудване .
  - Цели 86 на сто от всички морски костенурки са засегнати от морски отпадъци.
  - Всеки ден кораби по целия свят изхвърлят 5,5 милиона парчета отпадъци в нашите морета и океани.
  - Въглеродните емисии в атмосферата, резултат от разграждането на отпадъци, убиват нашите коралови рифове ! Нашите океани поглъщат излишъка от въглероден диоксид и стават все по- кисели . Киселината е буквално " изяжда " скелета на коралите .

Уязвимите европейски морета

Значението на всички тези въздействия на отпадъци е свързано с устойчивото използване на европейските морета. Европа има брегова линия от 70 000 км по протежението на два океана и четири морета: Атлантическият океан и Северният ледовит океан, Балтийско море, Северно море, Средиземно море и Черно море. Морските региони на Европейския съюз имат дял от около 40 % от неговия брутен вътрешен продукт и население. Благополучието на Европа е неизменно свързано с морето. Корабостроенето и корабоплаването, пристанищата и риболовните райони остават ключови морски дейности, като офшорната енергетика (включително нефт, газ и възобновяемите източници) и крайбрежният и морският туризъм също генерират големи приходи. Морските пристанища и корабоплаването позволяват на Европа да се възползва от бързия растеж на международната търговия и да има водеща роля в глобалната икономика, докато експлоатацията на минералните ресурси, аквакултурите, сините биотехнологии и зараждащите се технологии за работа под морското дъно

представяват бизнесвъзможности с нарастващо значение. От същата важност е и използването на моретата за отдих, за естетически и културни цели и значението на това използване за екосистемите.

Гарантирането на това, че използването на морската среда е действително устойчиво, е предпоставка тези индустрии да бъдат конкурентоспособни. Нарастващата уязвимост на крайбрежните зони, все по-претоварените крайбрежни води, ключовата роля на океаните в климатичната система и продължителното влошаване на морската среда изискват по-голямо съсредоточаване върху нашите океани и морета. Устойчивостта на океана понастоящем е широко призната като основно глобално предизвикателство, тясно свързано с промяната на климата. Нарастващата конкуренция за морско пространство и кумулативното влияние на човешките дейности върху морските екосистеми правят неадекватно настоящото вземане на решения по морските въпроси и изискват подход с по-голямо сътрудничество и интегрираност.

Сериозен подход към въпроса с проблемите в морската среда, породени от конфликтите при използването ѝ и неустойчивото изчерпване на ресурсите на морета и океани предлага Рамковата директива за морска стратегия на ЕС и разработената във връзка с нея Стратегия за опазване на околната среда в морските води на Черно море (Морска стратегия) на Република България. Там наред с другите сериозни проблеми са предвидени мерки и за морските отпадъци.

За предотвратяването и намаляването им слабо се използва обществената ангажираност и ресурса на образователните институции, учители екоактивисти и НПО от крайбрежието, както и използване на формите на т.нар. ситизън сайънс, събиране на данни за мониторинг и включването им в базата данни на Европейската агенция за околна среда.

*****

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Черноморски център за екологична информация и образование и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Програмата за подкрепа на неправителствените организации в България.